

Wij zijn kostbare mensen

Preek over Matteüs 20: 1 - 15

Paaskerk Baarn, 23 februari 2014

Ds. C. Kruijswijk Jansen

Als we avondmaal vieren en brood en beker met elkaar delen, dan gebruik ik graag woorden van Huub Oosterhuis: "Het delen van brood en beker ons zal sterken in de hoop op een nieuwe wereld, dat er genoeg brood en recht en liefde is voor iedereen". In de onlangs verschenen biografie van Oosterhuis, 'De paus van Amsterdam', geschreven door Marc van Dijk, noemt Oosterhuis dit het grote bijbelse verhaal: 'brood, recht en vrede voor iedereen'. Als je je eenzaam voelt, of als je valt, of het koud hebt, dat er dan iemand voor je is. Dat je niet tevergeefs zult aankloppen.

Als jij niet tevergeefs wilt aankloppen, een ander wil dat ook niet. Aan onze Nederlandse grenzen kloppen velen aan. Het liefst zouden we hen terugsturen. Waarom? Waarom zijn we zo hard voor mensen, zo bang? Oosterhuis schrijft in zijn dagboek, het is Kerst 2005: "Drie nachten geleden werd ik gebeld ergens uit Nederland: 'Vannacht zijn er hier twaalf weggehaald, er worden wél gezinnen gescheiden, een kind van twee kreeg handboeien om. Wat moeten we? Ze onder laten duiken, tot betere tijden?'" In Kamp Zeist, hier vlakbij, sluiten we hen op als criminelen, omdat ze geen verblijfspapieren hebben. Straks zullen we dopen. Dan zingen we als dooplied "De wereld is een huis voor jou". Is dat wens of werkelijkheid?

Jezus vertelt een gelijkenis over mensen die werken in de wijngaard. De vraag van het verhaal is: 'Wanneer doe je een mens recht?' De afspraak is dat de arbeiders een Denarie krijgen, dat is een dagloon. In onze huidige situatie zou dat € 59,- zijn, uitgaande van een gezin met twee kinderen. € 59,- geldt als grens voor de armoede. Als je minder krijgt loop je de kans gas, licht, water en huur niet meer te kunnen betalen. En alle monden voeden wordt ook lastig. Ik besef dat het een bedrag is dat in ónze verhoudingen past. De Wereldbank heeft voor Afrika een bedrag van \$ 1,25 vastgesteld als ondergrens van armoede. Los van de bedragen, de vraag is: 'Hoe bescherm je de weerloosheid van hen die weerloos zijn?'

In Rotterdam zag ik op een gebouw bij station Blaak een tekst van Lucebert "Alles van waarde is weerloos". Deze zin komt uit een gedicht dat Lucebert schreef als vijftig jarige, in de kracht van zijn leven.

*er is niet meer bij weinig
noch is er minder
nog is onzeker wat er was
wat wordt wordt willoos
eerst als het is is het ernst
het herinnert zich heilloos
en blijft ijlings*

*alles van waarde is weerloos
wordt van aanraakbaarheid rijk
en aan alles gelijk*

*als het hart van de tijd
als het hart van de tijd*

Laat de woorden op je inwerken, je kunt het honderd keer lezen, het blijft je verrassen. Woorden als 'onzeker' en 'willoos' komen naar voren. Lucebert schrijft over de afbrokkeling van het leven, over voorzieningen en inzichten: als oude mensen worden ze onzeker en willoos. Kennis en levenswijsheid wordt met de jaren weerloos. Je vraagt je af hoe je de ouderen, de kwetsbaren en weerlozen zult beschermen. Als wij oud worden, wie zal ons dan verzorgen?

Okke Jager schreef ook over de kwetsbaarheid, het werd een van zijn laatste gedichten voordat hij in 1992 stierf. 'Hoe kostbaar is een kwetsbaar mens'.

*Verraadt ons aller angst zich niet
in wie het leven weerloos liet?*

*De glasglans stemt de blazer mild.
De kaarsvlam vormt de hand tot schild.*

*De krokus wijst beton zijn grens.
Hoe kostbaar is een kwetsbaar mens.*

Hij schrijft over de angst, of het leven dat hij als een teer glas tekent, wel met mildheid omringd zal worden. En over het leven als een kaarsvlam dat bescherming behoeft. Maar ook de kracht beschrijft hij, in het beeld van de krokus, die het beton aan de kant duwt omdat het groeien wil. Kostbaar is het leven van oude mensen en van pasgeborenen, en kwetsbaar.

Jezus vraagt in de gelijkenis: 'Wat is rechtvaardig?' Als de afspraak is dat je voor een hele dag werken, voor twaalf uur arbeid, één dagloon krijgt, is het dan rechtvaardig om voor één uur werken datzelfde dagloon te krijgen? Eigenlijk stelt Jezus het nog scherper, want uit de grondtekst kun je halen dat hij eigenlijk zegt: De mensen die maar één uur gewerkt hebben, wilden eigenlijk niet. Ze stonden de hele dag op de markt te kletsen en koffie te leuten. Dat "niemand ons vraagt" is natuurlijk onzin als er geogost moet worden. Dan zijn alle handen nodig. Dat vuile werk kunnen we beter overlaten aan de Polen en Roemenen.

Boos kun je er van worden. Is het niet logisch dat je dan gaat zeggen 'Wie niet werkt, zal ook niet eten'. En is het ook niet logisch dat je gaat denken dat 'belangrijk' werk ook een 'belangrijk' salaris verdient. Totdat het doorslaat en er absurde bedragen worden uitgekeerd als beloning, en als je er dan niets van bakt de zijdeur uitgaat met een riant gouden handdruk. Dat kan natuurlijk geen toekomst hebben. Bovendien, niet iedereen kan werken. En uit ervaring weten we dat ook heel gewone mensen 'belangrijk' werk doen, en zo intensief dat ze er overspannen van kunnen worden.

Je moet je eens indenken wat het betekent dat je met één twaalfde van een dagloon thuiskomt. Hoe moet het dan met je gas, licht, water en huur. Je ziet de hongerigen van je kinderen al voor je. Jezus zegt met dit verhaal: Mag je dat accepteren in een beschaafd land? Natuurlijk niet. In Gods ogen is de ene mens niet meer of minder dan de andere. Iemand die een Wajong uitkering krijgt is niet minder dan iemand zonder beperking.

De kern waar het om draait in dit verhaal van de arbeiders in de wijngaard is de slotvraag van de eigenaar: "Zet het kwaad bloed dat ik goed ben?" Ja, dat zet kwaad bloed, er is immers een onderscheid tussen lintrekkers en harde werkers, tussen mensen die echt presteren en zij die er niets van maken?!

Dat is allemaal waar, en toch trekt Jezus daar een streep door. Laat in Godsnaam dat verschil voor wat het is. Ieder, wij allemaal hebben onze momenten van kwetsbaarheid, weerloos als we zijn. En wie is er dan om je op te vangen en er voor je te zijn? Dat hoort ook bij het grote bijbelse verhaal om telkens te beseffen dat 'wij allen slaven zijn geweest in het land Egypte'. Het glas heeft iemand nodig om niet te breken, de kaarsvlam heeft handen nodig om tegen uitdoven te beschermen.

In Homs in Syrië woont pater Frans van der Lugt. Hij mocht de uitgehongerde stad verlaten, maar hij doet het niet. "Er zijn nog achtentwintig christenen waar ik voor wil zorgen". Hij maakt waar wat in de Talmoed en de Koran staat: "Wie één mens redt, redt een hele wereld".

Vandaag dopen we twee kinderen, het zijn mijn kleinkinderen en dat maakt het bijzonder. Maar het gaat veel dieper. Het gaat om de diepe wens dat zij zullen leven, dat zij toekomst zullen hebben, dat er eerbied zal zijn voor het bestaan van kinderen en ouderen, voor mensen met een beperking, voor wie kwetsbaar is. Dat de sterkeren zich niet tekort gedaan voelen en de zwakkeren de kans krijgen zich thuis te voelen. Het is het grote bijbelse verhaal dat er genoeg brood en vrede en liefde is voor iedereen.

Jezus vertolkt de stem van God, onze Schepper: "Wees niet boos dat God goed is. U bent zelf nét zo kwetsbaar als een ander. Schrijf niemand af, werp niemand weg. Hoe kostbaar is een mens. Ieder mens is kostbaar. Straks dopen we Jonas en Jip, als een belijdenis dat wij allen kostbare mensen zijn. Amen.